

тенденція зростання агресивності з віком: у підлітків 13-15 років цей показник збільшується в 4-и рази, порівняно з 10-12-літніми. Це підтверджує думку про актуальність застосування превентивних заходів і методик, направлених на гармонізацію й гуманізацію світогляду, а також укріплення психічного здоров'я підлітків у цілому.

Список використаних джерел

1. Бенеш Г. Психологія: Довідник / Пер. з нім. – К.: Знання-Прес, 2007. – 510 с.
2. Булах І.С. Психологія особистісного зростання підлітка. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2003. – 340 с.
3. Варій М.Й. Психологія особистості. – К.: Центр навч. л-ри, 2008. – 592 с.
4. Вікова та педагогічна психологія / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук, І.С.Булах та ін. – К.: Каравела, 2007. – 400 с.
5. Власова О.І. Педагогічна психологія. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
6. Глива Є. Вступ до психотерапії. – Острог-Київ: Кондор, 2004. – 530 с.
7. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. – Суми: Ун-ська книга, 2006. – 384 с.
8. Ліпський П.Ю. Основні риси освіти для сталого розвитку: наше бачення // Проблеми освіти в суспільстві ноосферної епохи (Освіта сталого розвитку). – К.: Чайка-Всесвіт, 2007. – С. 46-57.
9. Можчинский Б.Ю. Агрессия подростков: эмоциональный и кризисный механизм. – СПб.: Лань, 1999. – 384 с.
10. Невідкладні завдання МОН України на 2006-2010 рр. – К.: Знання, 2006.
11. Освіта України. 2005. – К.: Знання, 2006. – 276 с.
12. Психологія здоров'я / Под ред. Г.С.Никифорова. – СПб.: Питер, 2006. – 607 с.
13. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О.М.Степанов. – К.: Академвидав, 2006. – 424 с.
14. Психотерапевтическая энциклопедия / Под ред. Б.Д.Карвасарского. – СПб.: Питер, 1998. – 746 с.
15. Психотерапия / Под ред. Б.Д.Карвасарского. – СПб.: Питер, 2000. – 544 с.
16. Психотерапия и экстрасенсорика / Составит. А.Н.Гопаченко. – Харьков: Фолио; Ростов н/Д: Феникс, 1998. – 416 с.

17. Скрипченко О.В., Лисянська Т.М., Скрипченко Л.О. Довідник з педагогіки і психології. – К.: Вид-во Національного пед. у-ту ім. М.П.Драгоманова, 2000. – 216 с.
18. Стратегія ЄЕК ООН освіти для сталого розвитку. – Одеса: Екологія. – 2005. – 44 с.
19. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування. – К.: Главник, 2007. – 144 с.
20. Туріщева Л.В. Настільна книга шкільного психолога. – Х.: Основа, 2008. – 256 с.
21. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. – К.: ВД “Професіонал”, 2005. – 656 с.

In this article is analyzed the syncretic approach to understanding the specifics of teen-agers' period, socialization of this age and use of psychotherapeutic steps in the work with teen-agers.

Key words: sexual mature, self-perception, self-observation.

Отримано: 8.02.2010

УДК 378.016:159.9 – 051

В.В.Волошина

Теоретичний аналіз специфіки професійного становлення майбутнього психолога

У статті здійснюється теоретичний аналіз проблеми професійного становлення майбутнього психолога, проаргументовано необхідність введення спеціалізації у підготовці психологів з метою підвищення рівня їх професіоналізму.

Ключові слова: професійність, професійна підготовка, професійні якості, особистісні якості

В статті аналізуються проблеми професійного становлення майбутнього психолога, аргументується необхідність введення спеціалізації у підготовці психологів з метою підвищення їх професіоналізму.

Ключевые слова: професіоналізм, професіональна підготовка, професіональні якості, особистісні якості.

Розвиток сучасного українського суспільства неухильно супроводжується змінами у позиціях громадян відносно власного рівня освіченості, професійності, компетентності, а отже конкурентоспроможності. З кожним роком зростає кількість осіб, які прагнуть отримати другу вищу освіту, нерідко із кардинальними змінами попереднього фаху. Це в свою чергу стає підґрунтям для роздумів над проблемою як професійної орієнтації підростаючого покоління, так і подальшої професійної підготовки на всіх рівнях освіти.

У Державній національній програмі “Освіта” (Постанова КМУ від 3.11.1993 р. №896 “Україна XXI століття”) зазначається, що вища освіта повинна спрямовуватись на забезпечення фундаментальної наукової загальнокультурної, практичної підготовки фахівців, <...>. формування інтелектуального потенціалу нації та всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства. Таким чином, у наш час рівень освіти, інтелектуальності, сформованість навичок і вмінь особистості у обраній професійній сфері стають найголовнішими чинниками конкуренто-спроможності майбутнього фахівця.

Використання у вітчизняній системі освіти організаційних положень Болонського процесу ставить перед вищою школою нові вимоги, які стосуються не лише викладачів щодо перебудови навчальних планів, формування модульної системи у подачі матеріалу, використання тестової форми перевірки знань тощо, а й, у першу чергу, передбачаються зміни у формуванні ставлення до навчання у студентській молоді, зокрема самостійності, особистісної самовизначеності, підвищення відповідальності за власний свідомий вибір майбутньої професії, а отже, і вибір освітніх професійно значущих предметів. Адже особистість, яка бачить перед собою чітко визначену мету, можливість реального застосування своїх знань і здібностей, не може бути незацікавленою отримати ці знання і розвивати свої уміння. На превеликий жаль, в українському освітньому середовищі майбутній студент не завжди вільний у реалізації своїх професійних прагнень і уподобань, а викладач не завжди може орієнтуватися на самостійну роботу студентів по засвоєнню 70-80% необхідного матеріалу, як це рекомендовано положеннями Болонської системи освіти.

Наше суспільство переживає бурхливу популяризацію психологічної науки. З кінця XX сторіччя почався активний ріст кількості психологічних факультетів і відділень. У багатьох освітньо-

професійних програмах створюються подвійні спеціальності, де другою виступає психологія. Це поступово призводить до нівелювання значущості даного професійно-кваліфікаційного рівня. З'явилась надзвичайна кількість фахівців, які вульгаризовано, у кращому випадку еклектично, підходять до трактування розробок психологічних наукових шкіл, проблем особистісного розвитку тощо, приховуючись за створенням “індивідуального підходу” у трактуванні ситуацій. На нашу думку, такий стан є особливо загрозливим як з позиції подальшого розвитку навчально-методичного процесу, так і формування довіри у населення до фахового надання послуг психологами. Початок розв'язання поставленої проблеми криється в ефективності професійної освіти і кваліфікованості майбутніх психологів. Постановка цього питання не є новою, але на кожному наступному етапі розвитку суспільства її актуальність набуває нових аспектів.

Основним нормативним документом, що визначає цільові орієнтири підготовки фахівців, є вимоги Державного освітнього стандарту, в якому враховується стан соціокультурного середовища, потреби і можливості осіб, які здобувають певний освітній рівень відповідного фахового спрямування, відповідність інтересам держави чи окремого регіону й типу навчального закладу, вимогам виховання й розвитку особистості тощо. Встановлені стандарти слугують еталоном при оцінці якості освіти й підготовки фахівця. Так, на нашу думку, на даному етапі розвитку вищої освіти у галузі психологічних знань потребує переосмислення система підготовки майбутніх практичних психологів, з метою удосконалення і деякої деталізованості спеціалізацій з переглядом рівнів кваліфікаційних вимог.

Вищий навчальний заклад – є одним із ступенів особистісної соціалізації та професійної визначеності майбутнього фахівця, поглиблення його світогляду, обрання та закріплення професійної соціальної ролі студента. Саме у вузі повинні закладатися основи тих особистісних й професійних якостей фахівця, з якими він вступатиме у діяльність.

Професійна підготовка – це підготовка особистості до оволодіння деякою професією як історично виниклою формою діяльності, необхідною суспільству і виконання її на достатньо високому рівні, який забезпечується необхідною сумою знань, умінь і навичок, відповідних здібностей та професійно важливих якостей [10].

Теоретичний аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених засвідчує, що питання професійної підготовки майбутніх психологів завжди посідає чільне місце серед актуальних психолого-педагогічних емпіричних досліджень. У вивченні проблеми становлення

фаховості психолога простежується два основних підходи: “особистісно-орієнтований”, представники якого стверджують, що професійне зростання можливе через розвиток особистісних рис, та “діяльнісний”, у якому наголошується на підвищенні ефективності фаховості через формування професійних якостей особистості. В.А. Семиченко у власних дослідженнях визначила ефективність психологічних підходів у формуванні професійних якостей психологів-практиків [9].

У Г. Мюнстенберга зустрічаємо думку про те, що професіоналізм особистості зумовлюється мірою відповідності сформованості таких індивідуальних якостей, як інтерес, загальні та професійні здібності, вимогам певної професії [8].

А. Маслоу розглядав професійний розвиток як процес і спосіб задоволення різного роду потреб особистості, а К.Роджерс вбачає зміст життя індивіда у “прагненні реалізувати у процесі життєдіяльності свій вроджений потенціал” [10].

К. Юнг у статті “К вопросу о подсознании” обґрунтував, що пошук смислу буття особистістю відбувається через вироблення ідей та переконань, у яких криється зміст сенсу життя, й дозволяє знайти власне місце у всесвіті. На його думку, особистість зможе подолати неймовірні перешкоди чи випробування лише за умови переконаності в істинності поставленої мети. Поряд з цим, він вважав, що суспільство не завжди оцінює духовні звершення особистості. Суспільство винагороджує, за К.Юнгом, не за неповторність індивідуальності, а лише за певні досягнення. І не завжди людина має можливість дочекатися цього визнання. Саме така ситуація і підштовхує особистість до реалізації своїх досягнень через соціально-професійні ролі і, відповідно, менше уваги звертати на розвиток тих здібностей, які розкривають її істинні потенційні можливості [12].

А.К.Маркова вважала, що для кожної конкретної особистості її професія виступає як певна соціальна зафіксована сфера власних трудових дій. Це сприяє її самореалізації і забезпечує засобами для існування [5]. Праці В.І.Бондаря, О.В.Швалба, Л.М.Карамушки, О.О.Кірсанова присвячені вивченню професійних якостей конкурентоздатного фахівця; О.Г.Лідерс, Є.Л. Доценко, О.Л. Фонарьова – розглядають професійну спрямованість, професійні цінності, орієнтації, інтереси, установки, мотиви та відносини як базові якості у професійному зростанні. І. Лернер, Н.Войченко досліджують компоненти готовності фахівців до професійної діяльності, а В.М. Федорчук фундаментом професійних умінь студента-психолога вважає його особистісні якості; В.О.Татенко успіх професійності психолога вбачає у винахідливості, практичності, ініціативності та

дотепності; А.А.Борисова виділяє професійні здібності, що дозволяють особистості максимально повно відповісти вимогам професії, а також професійну проникливість і соціальний інтелект. М.С.Корольчук, В.М. Крайнюк – підвищення рівня професійності майбутніх психологів вбачають у реалізації, на державному рівні, програми професійного психологічного відбору тощо [1; 2; 3; 4].

Поряд з цим, зустрічаються конвергентні позиції, наприклад, А. К. Маркова, формуючи “модель фахівця”, виділяє “модель діяльності фахівця” і “модель особистості фахівця”, де остання визначається як сукупність його якостей, необхідних для забезпечення успішного виконання завдань, самонавчання й саморозвитку фахівця [5, с.20].

На думку А.А.Деркача, “узагальнені і обґрунтовані критерії професіоналізму та особистісно-професійного зростання характеризують професіонала як особистість, що досягла високого рівня кваліфікації, свідомо змінює і розвиває себе в ході професійної діяльності, вкладаючи індивідуальний творчий внесок у професію, розуміє індивідуальне призначення в ній і орієнтована на високі досягнення” [4].

Э. Ф. Зеєр, професійне становлення, вбачає у “процесі прогресивних змін особистості під впливом професійної діяльності, а також власної активності індивіда, спрямованої на самовдосконалення й самостановлення”. Він доводить, що “становлення обов’язково базується на потребі в розвитку і можливості її реального задоволення”, де потреба є рушійною силою розвитку. А особистість лише тоді включається в діяльність, коли це виступає її потребою, а отже, з’являються мотиви, що відображають потреби, які стали актуальними для особистості в певний момент [2, с. 20-21].

Л.В.Маркелова показала, що “особистісно-професійне самовдосконалення є змістом професійного саморозвитку, кінцевою метою якого є повне розгортання особистісних і професійних якостей, трансляції власної індивідуальності через результати праці, а також через зміни у самому собі” [2].

Професійна підготовка фахівців передбачає професійне навчання, професійний розвиток, у результаті якого студент опановує систему наукових знань і пізнавальних умінь, навичок, набуває професійного самовизначення, яке, на думку А.К.Маркової, тісно пов’язане з життєвим самовизначенням. А мета професійного навчання повинна визначатися виходячи з уявлень про майбутню професійну й суспільну діяльність фахівця.

А.А.Марголіс у останніх своїх публікаціях піднімає проблему підготовленості випускників психологічних спеціальностей до

реальної професійної діяльності. Він зауважує, що навчальний план підготовки фахового психолога, відображаючи хід розвитку психології як науки, не забезпечує успішного входження в професійну діяльність майбутнього психолога [6].

Т.І. Чіркова, аналізуючи шляхи ефективного навчання психологів, зазначає, що для успішності підготовки фахівця, крім формування у нього рефлексивності, моральної відповідальності і усвідомлення етичних норм поведінки, необхідно змінити сам підхід до навчальних способів підготовки. Зокрема, одним з головних недоліків у підготовці нею відзначається панування гностичного підходу, здійснюваного вербальними способами, замість організації роботи зі спеціалістами-практиками, заснованої на рефлексивно-розумовій організації роботи студентів [11]. Тобто дослідниця пропонує змінити центри значущості вербальних і практичних форм і способів навчання, де теоретичні знання з основної мети освіти перетворюються в засіб становлення професіонала. З огляду на положення Болонського процесу, дана ідея має свою істинність, оскільки випускник вищого навчального закладу повинен характеризуватися не лише певним рівнем знєвої компетенції, а й професіоналізмом, який формується у практичній діяльності, та обов'язково характеризується високою продуктивністю і ефективністю роботи.

Відповідно до Державного стандарту підготовки фахівців у галузі психології професійна кваліфікація відображає ступінь відповідності фахівця вимогам професії на певному етапі професіоналізації і є складовою частиною його професіоналізму. На певному етапі навчання студенту-психологу необхідно здійснити усвідомлений індивідуальний вибір спеціалізації для навчання, орієнтуючись на перспективи професійного розвитку. Такий крок вимагає від студента свідомого уявлення про себе як фахівця, розуміння власних потенційних можливостей як особистісного зростання, так і подальшого розвитку професійно значущих якостей у відповідності з соціальними вимогами і умовами професійної діяльності.

Аналіз особливостей і правил закордонної системи освіти засвідчує, що оцінка рівня кваліфікації – це найважливіший елемент регуляції діяльності фахівців. Так, у США й багатьох Європейських країнах обов'язковою умовою для початку професійної діяльності психолога є ліцензування й сертифікація його професійності. Правом наділяти повноваженнями й регулювати практичну діяльність психолога користуються спеціальні комісії, що складаються із представників кафедр університетів, лікувальних закладів, реабілітаційних центрів тощо. Ліцензування фахівця здійснюється на

основі комплексної перевірки знань, а саме: складання професійного іспиту й аналізу досвіду самостійної практичної діяльності. Крім цього, існують вимоги до практичної роботи. У відповідних нормативних документах багатьох країн вказується, що повноцінним психологом-консультантом або психологом-психотерапевтом можна стати після проходження практики (500-600 годин) під керівництвом фахівця, а також по досягненню певного віку (27-29 років).

Для вітчизняної системи освіти у галузі психології такі вимоги до фаховості можуть видатися надзвичайно завищеними. В Україні, та й інших пострадянських державах, фаховість психолога визначається результатами державних іспитів, написанням дипломної роботи за рівне “бакалавр” чи “магістр”. У нас не існує перевірки відповідності кваліфікаційним вимогам, і у більшості вузів не існує поділу за спеціалізаціями, наприклад, випускник отримує диплом “бакалавра” чи “магістра”, в якому зазначається: напрям “Психологія”, спеціалізація “Практична психологія”, хоча вже на даний час існує понад двадцять спеціалізацій: психолог-консультант, психолог дошкільного закладу освіти, шкільний психолог, психолог-викладач для вищих закладів освіти, соціальний психолог, психотерапевт, гештальт-психолог, психоаналітик, патопсихолог, клінічний психолог, конфліктолог тощо. Поряд з цим не викремлюється також і спеціалізація психолога тренінгової діяльності. Хоча діяльність психологів саме такого виду діяльності є надзвичайно популярною і перспективною. Психолог-тренер може здійснювати професійну діяльність у межах будь-якої психологічної спеціалізації, але засвоєння способів і форм тренінгової діяльності потребує, на нашу думку, окремої навчально-методичної розробленості у фаховій підготовці майбутнього психолога. Психолог-тренер своїм завданням має навчити і допомогти особистості розкрити свій внутрішній потенціал, показати унікальність особистості і розширити її уявлення про власні можливості, змінити бачення ситуації, вивести людину із звичного кола і навчити відчувати, сприймати більше, відчувати власну реальність, мислити і уявляти з позиції власних потенційних можливостей. За допомогою тренінгу психолог може “зрушити людину з місця” і змусити її удосконалити власний досвід, відкритися новим знанням тощо. І все це професійний тренер здійснює у межах групової роботи, працюючи з усіма, не залишає без уваги кожного. Також, до фахових якостей психолога тренінгової діяльності належить вміння чітко і досконало визначити мету групової роботи, конкретно ставити завдання, розробляти спеціалізовані програми і вправи, досконало користуватися

психогімнастикою тощо. Це лише незначний перелік аспектів специфіки професійної майстерності психолога у тренінговій діяльності і її відмінності від діяльності психолога-консультанта чи психотерапевта. Дуже часто керівники підприємств, знаючи про ефективність впливу результатів тренінгу на діяльність колективу підприємства, налагодження міжособистісних зв'язків його членів, підвищення організаційних, творчих можливостей особистостей, звертаються до психологів чи спеціалізованих центрів навчання з проханням розробити і провести необхідні тренінги. Натомість, за визначену фінансову винагороду, отримують недостатньо кваліфіковані послуги. Враховуючи захопленість у нашому суспільстві даним видом психологічної практики, вважаємо за необхідне підняти питання про кваліфікованість і професійність надзвичайної кількості сучасних “представників” тренінгової діяльності. На превеликий жаль, більшість із них знайомі з психологічною наукою, у кращому випадку, на рівні курсів перепідготовки чи особистого відвідування одного-двох тренінгів.

Звичайно, професійна спеціалізація – це один із способів самоідентичності, віднайдення відповіді на запитання: хто “Я”, у чому сенс і значущість мого існування? Відповіді на ці питання пов'язані з розвитком професійної самосвідомості, виконанням взятої на себе соціальної ролі, що й забезпечує професійний розвиток, зростання та ефективно функціонування професіонала. Професійна самосвідомість – це уявлення про себе як про фахівця із певною сукупністю самооцінок і емоційного прийняття себе як професіонала. Опинившись перед вибором фахової спрямованості, майбутньому психологу необхідно звертати увагу на власний стиль навчально-професійної діяльності, враховувати здатність до самостійного опанування основами психологічної науки та схильності до дослідницької роботи, передбачити, наскільки фахова діяльність зможе стати частиною усієї життєдіяльності і забезпечить самостійне планування і саморегуляцію власних дій у досягненні життєвих цілей.

Все вище зазначене дає підстави припустити, що провідним у формуванні професійності майбутнього психолога у тренінговій діяльності, на нашу думку, повинне бути особистісно орієнтоване навчання. Особистісний підхід є своєрідним методологічним інструментарієм, основу якого становлять сукупність вихідних концептуальних уявлень, цільових установок, психодіагностичних методика та психолого-технологічних засобів, які забезпечують більш глибоке, цілісне розуміння пізнання особистості та її розвиток. Необхідно так вибудовувати зміст саме фахової освіти майбутніх

психологів, щоб надати їй особистісної спрямованості. Адже для майбутнього психолога надзвичайно важливим є фактор розуміння власної самобутності і самоцінності. Особистісно зорієнтований підхід поєднує цілеспрямований процес формування самодостатності, підвищення рівня домагань і самоактуалізованості, посилення пізнавальної активності, формування мотиваційно-вольової сфери особистості, забезпечує розвиток професійно значущих якостей у відповідності з суспільними запитами. Безперечно, способи і форми психологічної діяльності можна засвоїти чи скопіювати, але ефективність діяльності психолога залежить від його внутрішнього стану, його особистісних якостей, від упорядкованості внутрішнього світу, оскільки інструментом роботи для психолога, багато в чому, є власна особистість. І, як відзначала Т.С.Яценко, успішність і фаховість майбутнього психолога прямопропорційно залежить від рівня проробленості його особистісних проблем. На думку І.Якиманської, необхідно спочатку розкрити суб'єктивний досвід кожного, а потім узгоджувати його зі змістом освіти і діяльності [4]. Лише за таких умов професійної підготовки, ми зможемо отримати фахівців, які є носіями власного психологічного світу, які мають власну професійну позицію, які творчо підходять до вирішення поставлених питань, і рівноцінно професійно підходять як до вирішення чужих, так до власних особистісних проблем.

Отже, одним із пріоритетних завдань процесу формування фаховості майбутніх психологів на базі особистісно орієнтованого підходу має бути вироблення такої життєвої компетентності, яка б забезпечувала їх не лише певною сумою знань, а й вміннями застосовувати знання в практичній, теоретичній, пізнавальній та професійній діяльності. Світ постійно змінюється, прискорюється технологічний ритм, постійне введення інноваційних технологій потребує постійного самоудосконалення, підвищення рівня освіченості, переосвіти, удосконалення вже наявних знань і умінь, розвитку мислення і творчих процесів. Ми постійно відчуваємо різницю між вимогами суспільства та власними особистісно-професійними можливостями. Це стимулює до постійного удосконалення власних здібностей і професійного зростання, а отже підвищення якісних показників компетентності і кваліфікованості. І саме на даному етапі становлення вітчизняної психологічної освіти, на нашу думку, виникла необхідність введення більш вузької спеціалізованості практичних психологів, з дотриманням відповідних кваліфікаційних вимог.

Список використаних джерел

1. Вачков И.В., Дерябко С.Д. Окна в мир тренинга. Методологические основы субъективного подхода к групповой работе: Учебное пособие. – СПб: Речь, 2004. – 272 с.
2. Зеер Э.Ф. Психология профессий: Учебное пособие для студентов вузов. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003. – 336 с.
3. Личностно-профессиональное развитие государственных служащих как объект психолого-акмеологического мониторинга / Под общ. ред. А.А.Деркача. – М.: Изд-во РАГС, 2004. – 232 с.
4. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Теория і практика професійного психологічного відбору: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 536 с.
5. Маркова А.К. Психология профессионализма. – М.: МГФ “Знание”, 1996. – 308 с.
6. Марголис А.А. Соотношение процессов подготовки психолога и особенностей профессиональной деятельности // Психологическая наука и образование. – 2003. – №2. – С. 33-37.
7. Маслоу А. По направлению к психологии бытия / Пер. с англ. Е. Рачковой. – М.: “ЭКСМО – Пресс”, 2002. – 272 с.
8. Мотивация и деятельность / Х.Хекхаузен. – 2-е изд. – СПб.: Питер; М.: Смысл, 2003. – 860 с.
9. Семиченко В. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? // Неперевна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.Я Зязюна. – Київ: Віпол, 2000. – 636 с.
10. Словарь психолога-практика / Сост. С.Ю.Головин. – 2-е изд., перераб. и доп. – Мн.: Харвест, 2003. – 976 с.
11. Чиркова Т.И. Про професійне осмислення психологами своїх позицій стосовно педагогічної практики // Психологічна наука й утворення. – 2003. – №2. – С.24-26.
12. Юнг К. Архетип и символ. – М.:Ренессанс, 1991. – 304 с.

This article shows us a theoretic analysis of a problem professional improvement future psychologist. Author makes his statement on necessary of detail specialization of preparing the psychologists, with the aim of elevation professional rank.

Key words: professionalism, professional prepare, professional quality, personal quality.

Отримано: 19.03.2010

Шляхи оптимізації соціально-психологічного клімату в колективах працівників міліції

Визначено основні умови і засоби підвищення ефективності психологічного впливу керівника на оптимізацію соціально-психологічного клімату в підрозділах органів внутрішніх справ (його авторитет, адекватний стиль керівництва, вміння грамотно застосовувати у повсякденній діяльності управлінські принципи, впевненість у своїх силах, вмиле використання спілкування).

Ключові слова: оптимізація, соціально-психологічний клімат, колектив, авторитет керівника, стиль керівництва.

Определены основные условия и способы повышения эффективности психологического влияния руководителя на оптимизацию социально-психологического климата в подразделениях органов внутренних дел (его авторитет, адекватный стиль управления, умение грамотно применять в повседневной деятельности управленческие принципы, уверенность в своих силах, умелое использование общения).

Ключевые слова: оптимизация, социально-психологический климат, коллектив, авторитет руководителя, стиль управления.

Потреба дослідження певних соціально-психологічних параметрів колективу, якими детермінується оптимізація соціально-психологічного клімату (далі СПК), викликана недооцінкою ролі безконфліктної взаємодії й згуртованості в спільній діяльності працівників міліції. Це, в свою чергу, веде до втрати робочого часу, зниження взаємодопомоги й надійності роботи особового складу в екстремальних ситуаціях. Неприятливий СПК впливає на рівень захворюваності персоналу, внаслідок чого у нього розвиваються хронічні стресові реакції.

Реформування системи МВС України суттєвим чином відбивається на соціально-психологічній ситуації в колективах органів внутрішніх справ. Це проявляється в тому, що, по-перше, співробітники відчувають себе не комфортно і не захищеними (часті виведення за штат, необґрунтовані реформування і т.п.); по-друге, через постійні зміни в структурі керівної ланки згуртованість колективів ОВС динамічно не розвивається; по-третє, знижується ефективність професійної діяльності тощо.